

REDAȚIUNEA.

Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrise nu se returnează. **INSERATE:** se primesc: Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI: în Viena la M. Dukas Nachf, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse. — În Budapesta la Ekstein Bernát, Julius Leopold. Blockner I. Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și în viață. RECLAME pe pag. 8-a.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXXIII.

Telefon Nr. 226.

ZIARUL APARE ÎN

fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 C. pe 6 luni 12 C. pe trei luni 6 C. Nrii de Dumineca: 4 C. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10.
Nrii de Dumineca 8 fr. 1 an.
Se prenumără la toate oficiile postale din lontru și din afară și la domniile colectori.
— Abonamente pentru BRAȘOV: ADMINISTRAȚIUNEA în PIAȚA-MARE târgul Inului Nr. 30, etagiul I. pe an 20 C. pe șase luni — 10 Cor pe trei l. 5 Cor. —

Nr. 64.

Brașov, Duminecă 21 Martie (3 Aprilie)

1910.

Tot în preajma conferinței naționale.

Când pronunțăm cuvintele conferința națională, ne gândim la chipul demn și înalțator, în care forul suprem al neamului nostru va rezolva în 5 Aprilie problema *ținutei sale politice viitoare*, stabilind în aceeași vreme *lista definitivă* a bărbaților harnici și destoinici, cari intrând din încredințarea voinței naționale în parlamentul țării, vor avea să aperse cu vorba, cu scrisul și chiar cu viața lor, interesele mari și sfinte ale „neamului românesc”.

Nu ne indoim cătuși de puțin, că acest distins areopag va ține seama de toate exigențele, pe cari ni-le impune trecutul nostru istoric, actualitatea zilelor în cari trăim, precum și schimbarea politică, prin care statul nostru a trecut în timpul din urmă. Numai din încercarea cuminte a tuturor acestor cerințe vor putea răsări factorii meniți a împinge cu un pas mai înainte progresul nostru politic, cultural și social.

Una din chestiunile delicate, care trebuie să fie tractată cu multă precauțiune, este aceea a *candidărilor*. Aprobăm în toată întregimea articolul înțelept al domnului Dr. Valer Moldovan, care le împarte celor avizați sfaturi cumpănite, dar calde și pline de dragoste pentru cauza obștească.

Conferința sibiiană va ști desigur să distribuie rolurile și candidările în așa fel, ca *interesele generale să primeze*, iar ambițiile înarunte locale să se domolească reluându-și, sub presiunea energică a curentului superior, locul lor destinat ori-cărei „celebrități locale”.

O regenerare a disciplinei noastre politice este o condițiune, fără de care nu ne putem numi un popor

cult și conștient. Disciplina politică stă însă în strânsă legătură cu organizarea.

Pentru a se putea instăpâni în miezul poporului nostru o astfel de disciplină — și fără de dânsa nu vom putea înregistra succesele electorale — *avem neapărată nevoie de-o organizare conștientă și neamănată*.

Nu trim convingerea firmă, că reprezentanții autorizați ai națiunii își cunosc îndatoririle și că vor cere comitetului național traducerea în faptă a celui mai bun plan de organizațiune. Căci nu mai putem întrelăsa nici o clipită închegarea acestui neam într-o luptă îndârjită și — *sistematică*.

Numai astfel vom fi în stare să ferim poporul nostru de influența nefastă a tuturor aventurierilor politici „moderați”, dar mai ales „nemoderați”, punându-l în cunoștința neîntârziată a tuturor ordinilor comitetului nostru național, cari vor străbate cu repejune în fiecare colțșor locuit de picior românesc.

Când relevăm această organizație, ne vine în minte în mod spontan cazul fostului nostru deputat, Dr. Ioan Suciu. Și cu greu ne putem închipui, că s-ar găsi în conferința națională cineva, care să fie contra ideii d-sale, și prin urmare contra grabnicei organizări politice a poporului nostru.

Fiind chestiunea așa de actuală, prin rezolvarea ei, nu numai că s-ar împlini o exigență imperioasă, ci și s-ar da și deputatului nostru satisfacțiunea absolut meritată, păstrându-ni-l și pe mai departe în parlamentul țării, unde o asemenea forță este indispensabilă.

Indreptându-ne însă cugetul către hotărârile mari și pline de demnitate, aduse de toate conferințele naționale de la 81 încoace — avem credința neclătinată, că conferința din 5 Aprilie va sta la aceeași înălțime,

aducând deciziuni, cari să marcheze linia de conduită pe seama poporului nostru. Iar prin organizarea neapărat trebuincioasă, — așezându-ne viața pe baze trainice și deschizându-ne o școală politică, — să ne învețe a cunoaște, care ne este locul unulfie-cării.

Aceasta este dorința noastră, a gregarilor partidului național și deee-voie, distinții reprezentanți ai neamului, să-i salutăm, urându-le izbândă desăvârșită.

A. P. B.

Stând în ajunul conferinței electorale, care se va întruni Marți la Sibiu, apelăm din nou la delegații cercurilor electorale române, să se prezente în număr complet la această importantă conferință. Fiind în cumpănă interesele vitale ale poporului nostru, fiecare delegat să își țină de datorință a-și împlini cu scumpătate chemarea, căci numai astfel lupta noastră electorală va avea succesele dorite de întreaga obște românească.

Pentru votul universal. Mâne în 3 Aprilie, la 11 oare să ține marea adunare a cetățenilor din Budapesta, pentru a se pretinde sufragiul universal, fără restricțiuni. Adunarea promite a fi impozantă. Participă cetățenii alegători fără deosebire de partid. Convocarea la adunare este iscălită de 690 de alegători frunțași.

Din comitate. Congregația estraordinară a comitatului Bistrița-Năsăud a des-approbat scandalul din ultima ședință a camerei și și-a exprimat încredere față de guvern.

Membrii români prezenți au votat pentru propunere.

În congregația Albei Inf. ținută alaltăieri în Aiud s-a luat la cunoștință numirea guvernului și l-a asigurat de sprijin.

Membrii români ai congregației s-au abținut dela votare.

Instalare de comite suprem. Joi a fost instalat în Zalău noul comite suprem al comitatului Sălagiu, Péchy Imre.

În numele partidului național român a vorbit în congregația de instalare d-nul *Gheorghe Pop*.

Campania electorală.

Candidatul Românilor în cercul II al Brașovului.

De câteva zile s-a pornit între alegătorii români din cercul II al Brașovului o viuă mișcare pentru a opune fostului deputat și candidatului actual al Sașilor Szterényi, un contracandidat român. Precum aflăm vre-o sută alegători români dintre comercianții și meseriașii noștri au hotărât să ofere candidatura în acest cerc simpaticului și harnicului nostru avocat Dr. Constantin Moga. În scopul acesta alegătorii români au notificat în scris președintelui comitetului electoral al Românilor din comitatul Brașovului dorința lor, rugându-l să o aducă la cunoștința conferinței naționale din Sibiu, spre a obține aprobarea oficială a acestei candidări.

Sârbi radicali și partidul lui Iusth.

Partidul radical sârbesc ține o adunare la 10 Aprilie c. în Becicherecul-mare, la care ia parte și Iusth cu mai mulți membri ai partidului. Dintre ei vor vorbi Iusth și contele Battyányi. Partidul radical va solicita pe Sârbi să rămâie credincioși pactului de frățietate din Zombor.

Să n-aibă grije Sârbi radicali, că Iusthiștii, până au lipsă de ei, îi țin bine cu — răbdări prăjite.

Partidul radical sârbesc ține o adunare electorală de candidare mâne, în 3 Aprilie c. la Vârșeț. Candidații partidului sunt: La Titel, Costa Hadgi, la Biserica-albă Iașa Mrkšici, la Törökbecse Ioan Ma-

FOILETONUL »GAZ. TRANS.»

Teatrul Național.

Sirena. Dramă în 3 acte de Z. Bârsan.

Marti seara s-a jucat pentru a treia oară această nouă dramă a d-lui Bârsan. Ea a dovedit, mai mult decât cea dintâi lucrare dramatică »Mărul«, că autorul are chemare pentru teatru.

În »Mărul« trăiește o lume, pe care autorul ar fi mai în drept s-o cunoască: lumea intelectualilor (»intelligența«) din satele din Ardeal. Și totuși nu o cunoaște destul de bine, nu atât de bine, în tot cazul, ca pe aceia, pe care o face să trăiască în noua sa dramă »Sirena«.

Ne găsim într-un cerc de artiști, de tot felul de artiști: gazetari, cari fac poezii, stâlpi de cafeana, cari au făcut odinioară și, fiindcă nu pot s-o uite niciodată, își ucid vreme, de dimineața până seara, în cafeana și prin saloane, în »cercurile« de artiști; pictori (mai mult de pereți), cari se bucură mai mult de petrecerile, pe cari le pot face cu vre-un acout înșelat dela vre-un client, actori — și... foarte puțini artiști adevărați.

Fiecare vine cu lumea lui: stâlpul de cafeana — cu viața lui de plictiseală și

lene; gazetarul-poet — cu pretențiile și cu gheșefuriile sale, actorul și pictorul — cu vițiile lor, actrița — cu vițilul ajuns la modă astăzi în teatrele mari, de a avea încă un director care să îngrijească de cheltuielile casei. Actrița, ca de obicei cu o cultură aproape numai teatrală, mai aduce în acest cerc de artiști pe mama, pe mahalagioaica bucureșteană tipică, acest soi de mamă-anteprenor, care crește copile pentru bani, iar în cazul nostru pentru gomoși îndobitociți de prin cazinourile de noapte și pentru gazetărușii »obiectivi« și senzuali. Se găsește, în acest cerc, și un artist adevărat, Paul Flavian.

În Sirena se îmbină două lumi înrudite, e adevărat, dar totuși distincte una de alta. E lumea de teatru, o parte din viața de teatru arătată mai sus și lumea pretențiilor de artă din cafeana. Pe cea dintâi d-l Bârsan o cunoaște ca artist, iar pe cea de a doua ca cercetător al lumii mai mult sau mai puțin »artistice« din cafeana.

E îndestulitor motivată legătura lui Paul Flavian cu acest cerc detestabil de »artiști«: prin inima lui bună și anume prin iubirea avută în tinerețe pentru artista Sirena, care e preamărită pentru frumusețea, pe care i-o exploatează mama denaturată și nu pentru talent; mai e iubirea pentru bătrânul alungat pentru a nu fi o

pedică în drumul păcatului — și o iubire plină de milă pentru o altă soră a Sirenei, care crește într-un institut.

Casa Sirenei e de mulți ani de zile deschisă acestui cerc de artiști, cari se înfruptă, pe cât pot, din grăunțele, pe care le aduce 3 ani în rând un căpitan, care după ce moare lasă un copil, acuma bolnav; apoi alți câțiva ani din belșugul unuia din orientali îmbogățiți, un Bulgar.

Dar Sirena e tot mai puțin frumoasă — și în măsura cîlirii, în mod firesc scade și entuziasmul gazetărușilor; scade solici-tudinea gomoșilor — și, în cele din urmă Sirena e părăsită și de bulgarul Enache. Mama acum cu inția vrea să aducă un alt protector, un anume pe Gică. Interesant e, că pe acești gomoși, pe acești »protectori« ai talentelor feminine de scenă nu-i cunoaștem în tot cursul piesei, decât cu singur acest nume familiar *Gică, Enache*, ca pe caii de circ și ca pe dobitoace în genere.

Mai era de dorit, ca rolul lui Enache să se dea unuia dintre artiștii cari putea să ne dea un gomoș grasun. Asta e o scădere, care s-ar putea îndrepta și ar fi urmat, în cazul acesta, ca autorul să ni-l mai dea cu o nuanță de comic scârbos. S-ar fi putut găsi exemple vii, după care autorul ne-ar fi putut da corpul, care se îngrămădește pe sufletul înăbușit — și

sufletul stricat, care doarme într-un astfel de trup.

Putea d-l Bârsan să-și închipuie, ca model, pentru a se putea inspira, un trup otova, cu capul imobil de grăsimea gâtului înțepenit și cu mișcările greoaie și împiedecate etc.

În cele din urmă Sirena nu mai trebuie nici teatrului și abia i se mai îngăduie să facă încercare cu un rol mai însemnat.

La această din urmă încercare artista, apăsată și de grija copilului bolnav, ese învinsă. Sosind acasă găsește copilul mort. În cele din urmă sosește mama, însărcinată să vegheze la capul bolnavului, și-i vorbește de Gică, care s-a încumetat să vie până la poartă. Mama, chiar în fața veștii de moarte a copilului, stăruiește, încearcă chiar a-și folosi autoritatea câștigată în cursul anilor — și în cele din urmă se resemnează spunând, că-i rămâne copila mai mică.

Aici fără îndoială e prea forțată nota. Autorul, ce e drept, reușește să ne dea dela început până la sfârșit *impresia reală* a femeii în ultima stare de cădere; e consecvență, dar scena aceasta de răfuială între fiică și mamă e, ca concepție, neartistică. Ea se termină cu sugrumarea mamei de către Sirena, care ne dă în adevăr impresia artistică a apărării de pângărire

nolovici, iar la Uzdin D. Mușiczky fost deputat.

In cercul Uzdin (Ozora), cum știm, Sărbii liberali candidează pe vrednicul bărbat naționalist Dr. Mihail Polik, pe care au de datorință a-l sprijini și alegătorii români din partidul național.

In cercul Iosășelului.

Pe Duminecă în 10 Aprilie c. este convocată la Iosășel o adunare populară electorală pentru a asculta programul d-lui Dr. George Popa și a-l proclama de candidat al cercului. Convocătorul adunării e subscris de d-l protopop Cornel Lazar, Iuliu Bodea adm. prot. Dr. Todor Pap, adv. etc.

In cercul Bazin.

In cercul slovăcesc al Bazinului, pășeste de candidat cu program radical, Dr. Gyikos Mihaly, avocat în Loșont. Alegătorii slovaci au declarat, că vor vota pentru candidatul radical.

Știrea aceasta cam incurcă o dată >Kel. Ert.< și trebuie primită cu rezervă.

Candidări.

In Hunedoara partidul muncii a proclamat de candidat pe Dr. Söpkéz Sándor profesor în Budapesta; în Oravița timișană a fost candidat Ioan Stoianovici.

Partidul muncii din Arad a emis o comisie, care pleacă în 9 Aprilie la Budapesta, spre a oferi candidatura lui Tisza István.

Dezertor ?

Partidul muncii s-a constituit și în Oradea-mare. Ca secretar figurează d-l Dr. Nicolae Zigre avocat în Orade și fiul d-lui Zigre, secretarul conzistorului metropolitan din Sibiu.

Voește d-l Zigre junior să fie înscris în cartea neagră a neamului ?

In Arad.

In Arad sunt până acum (trei) candidați, corifei ai diferitelor partide. Barabás Béla pășeste cu programul partidului kossuthist.

Tisza István e cu programul partidului muncii, iar al treilea candidat este Kristoffy, fostul ministru de interne. Acest din urmă stă pe baza votului universal general, fără restricțiuni. Se afirmă, că el e sprijinit de guvern.

E interesant, că Kristoffy a zis despre Tisza, că el nu aparține partidului muncii, deoarece nu acceptază baza de vot universal, egal și secret.

Alegerile.

In chestia alegerilor pentru camera a fost Joi, în palatul ministerial o consfă-

țuire restrânsă, la care au luat parte miniștrii Khuen, Lukács și Hieronymi și secretarul de stat Jeszenszki Sándor, adevăratul dirigiuitor al alegerilor pentru cameră.

Din o declarație a ministrului Lukács se vede, că alegerile se vor face abia la sfârșitul lui Maiu, sau la începutul lui Iunie. El a zis adecă, că după toate semnele, alegerile vor rămânea a se face la ultimul termen.

Guvernul și libertatea de pressă.

Alaltăeri era să se pertracteze în fața curții cu jurați din Budapesta un proces de pressă pentru >agitatie< în contra conducătorilor socialiști Dr. Kunfi Zsigmond și Bor Sándor, autorii unui articol din >Népszava<, care a apărut și în broșură. În amintitul articol s-a protestat în contra unui ordin de opreliște al poliției, prin care s-a interzis ținerea unei adunări socialiste. Pertractarea nu s-a ținut, deoarece procuratura a renunțat la acuză.

Cu privire la acest caz, care a produs o oarecare senzație, ziarele maghiare publică următorul comunicat semioficios:

In legătură cu sistarea procesului de >agitatie< în contra lui Dr. Kunfi și Bor o foaie de seară a înregistrat știrea, că partea cea mai mare a proceselor de pressă intentate socialiștilor vor fi sistate. După informațiunile lui >Bud. Tud.< știrea aceasta corespunde în parte adevărului. Se știe, că guvernul a luat în programul său procederea cea mai liberală în afaceri de pressă. Prin urmare ministrul de justiție Dr. Székely a dat ordin să se examineze din nou toate procesele de pressă intentate pentru >agitatie< și anume nu numai procesele în contra socialiștilor ci și în contra naționalităților. Acele procese, în care nu se va putea constata delictul >agitatiei<, vor fi sistate.

Ziarul >Pesti Napló< publică un interviu cu ministrul de justiție Székely în chestia abolirii proceselor de pressă.

Iată ce-a declarat ministrul:

>Am luat în programul nostru, ca să procedem în afaceri de pressă mai liberal și să dăm ascultare și criticei. Consecința este, că procesele de natură politică se află în stadiul revizuirii. Unde e însă vorba de vătămări de onoare sau de calumnii nu ne amestecăm. Nu e vorba numai de procesele intentate socialiștilor, ci și de cele intentate naționaliștilor. Când am intrat în funcțiune erau în curs 148 procese. Socialiștii voiau să țină odată o întrunire și în legătură cu ea o preumblare de demonstrare. Aceste s-au interzis și când socialiștii au protestat, li s'a făcut un proces de pressă. Noi nu vom continua astfel de procese. Într'un alt caz s'a ținut o vorbire la înmormântarea victimilor unei catastrofe miniere. Indată s'a pornit proces în contra oratorului, deși muncitorii au tot dreptul să se plângă în astfel de cazuri și

să dea expresiune dorinței de-a li se îmbunătăți situația. In astfel de cazuri abolirea proceselor e justă și echilabilă.

>Dintre procesele intentate naționalităților se va sista procedura în deosebi față de acei articoli, cari s'au scris în contra ordonanțelor de limbă ale fostului ministru Apponyi. Apponyi însuși nu și-a executat ordonanța. Se înțelege de sine, că față de acei, cari au comis grave încălcări de legi, nu vom ceda. De încheiere mai spun, că e de regretat, că nu se pot sista și mai multe procese.

Inregistrăm cu satisfacție comunicațiile și declarațiunile de mai sus. Ne temem însă, ca ele să nu fie din nou desmintite.

Adunarea din Alba-Iulia.

— 31 Martie c.

Adunarea anunțată pe 29 Martie c. la Alba-Iulia, a avut un succes deplin, atât pentru mulțimea de popor, ce a luat parte, cât și pentru vorbitorii ce au cuvântat mulțimii.

Am avut fericirea a saluta în mijlocul nostru pe bравii deputați Dr. Iuliu Maniu, Dr. Vaida și Dr. Vlad, cari au vorbit poporului adunat în număr de 3000 de oameni, stărnind multă și mare însuflețire.

Au venit țăraniromâni nu numai din împrejurimile orașului, ci și din cele mai depărtate colțuri ale comitatului nostru estins, cum de pe la Abrud și Ocna de lângă Sibiu. De sigur, că la cei veniți nu le-a părut rău de osteneală, căci au auzit cuvinte de aur din gura unora din cei mai de frunte deputați ai noștri și îndemnuri frumoase la fapte românești.

Adunarea s-a ținut la hotel Europa, a cărui curte s-a umplut de public, popor și inteligență.

A deschis-o d-nul protopop I. Teculescu. Constituindu-se adunarea, alege cu mare însuflețire de prezident pe d-l Dr. Maniu și doi notari.

Cel dintăiu vorbitor este d-l Dr. Al. Vaida, deputatul cercului Ighiu, care arată cum guvernul coaliționist a trebuit să cază deși să țină moștia la putere. A căzut, căci nu și-a știut împlini misiunea și nu s-a ținut de cuvânt. Descrie apoi situația politică de azi și îndeamnă la luptă.

După aceea ia cuvântul d-nul Dr. A. Vlad, care se ocupă în deosebi cu Tisza, care, cum nimerit zice dănsul, constituie un guvern neresponsabil, pe lângă guvernul lui Khuen.

Vorbește apoi d-l Rubin Patila, îndemnând la solidaritate, iar în urmă ia cuvântul, între aplauze generale, domnul Dr. Iuliu Maniu. Vorbește despre sufragiul universal, pe care avem drept a-l pretinde. Arată cum partidul național și deputații au luptat pentru lărgirea dreptului de vot și promite solemn, că tot astfel vor duce lupta și în viitor.

După frumoasele discursuri, cari au fost întrerupte adeseori de vii aprobări și de aplauze, s-au ales delegații pentru conferența națională din Sibiu, iar în fine s-a cetit și s-a primit cu unanimitate următoarea moțiune:

Adunarea alegătorilor români din comitatul Albei-inferioare declară, că susține întru toate programul partidului național românesc, hotărăște necîntită alipire la partidul național românesc, întrupătorul ființei politice a poporului românesc din Transilvania și Ungaria, aprobă activitatea dezvoltată de deputații naționali români și pretinde introducerea fără amânare a votului universal, egal secret, după comune, precum și democratizarea tuturor instituțiilor politice ale țării, astfel ca popoarele, cari poartă sarcinile grele ale țării să aibă cuvânt și la conducerea treburilor acestei țări.

Din camera română.

In ședința de alaltăeri a camerei s-a votat după lungi discuțiuni proiectul de lege, prin care se creiază următoarele 21 catedre noă universitare cu începere dela 1 Octomvrie 1910:

a) Pe lângă universitatea din București: Două catedre de drept civil; O catedră de drept roman; O catedră de drept internațional privat; O catedră de drept comercial comparat și maritim; O catedră de drept administrativ și legislație industrială și rurală; O catedră de matematici speciale și fizica metrică; O catedră de arheologie și anticități; O catedră de anatomie descriptivă și lucrări

practice, pentru șeful lucrărilor practice; O catedră de semiologie medicală; O catedră de ginecologie; O catedră de clinică a boalelor genito-urinare; un conferențiar de agro-geologie.

b) Pe lângă universitatea din Iași: O catedră de drept civil; O catedră de drept roman; O catedră de drept comparat și de drept internațional privat; O catedră de sociologie; O catedră de drept administrativ și legislație industrială și rurală; O catedră de istoria doctrinelor economice; O catedră de geografie; Un conferențiar de farmacologie, materia medicală și arta de a formula; O catedră de istoria literaturii române moderne și estetica literară; O catedră de chimie fizică.

Proiectul acesta a produs o mare nemulțumire între profesorii universitari, de o parte pe motivul, că profesorii, cari vor avea să ocupe nouile catedre, vor fi mai bine plătiți decât actualii profesori, de altă parte pe motiv, că la formarea legii, ministrul Haret n-a consultat nici senatul universitar și nici corpul profesoral. Unele ziare mai spun, că profesorii ar fi hotărâți ca în cazul, când nu vor fi satisfăcuți, să se abție (?) dela cursuri.

Cronica externă.

Disolvarea Ligei militare grecești. Ziarele din Athena publică un lung comunicat despre disolvarea ligei militare. In acest comunicat se spune într-o altă, că interesul suprem al țării necesită întoarcerea armatei la ocupațiunile ei obicinuite. Liga își consideră terminată misiunea ei în urma cetirei mesagiului, convocând adunarea constituantă, dar atrage atențiunea poporului asupra viitorului și exprimă convingerea, că cu toate că Liga este disolvată, armata va rămâne totuși păzitoarea cinstei și idealului națiunei.

Noul cabinet italian. Agenția >Stefani< publică lista oficială a noului cabinet Luzzatti: D-l Luzzatti ia presidenția și internele: Di Sangiuliano, externele; Fani, justiția; Tedesco, tesaurul; Facta, finanțele; Spinguardi, războiul; contra amiralul Leonardi, marina; Credaro, instrucțiunea; Sacchi, lucrările publice; Ciuffelli, poștele; Raineri, agricultura. Nouii miniștri vor depune jurământul astă-seară.

Căștigul Serbiei de pe urma vizitelor regelui Petru la Petersburg. După ziarul >Politica< cu ocaziunea convorbirilor, cari au avut loc la Petersburg între miniștrii sârbi cu d-nii Isvolsky și Kokowzew, s-a acordat Serbiei scutirea de a plăti suma de 600.000 dinari, adecă de dobânda împrumutului contractat în 1876 în Rusia de către Serbia. Numitul ziar află, că s-a format un grup de financieri ruși în scopul aranjării unui împrumut pentru a stingea datoriile ofițerilor sârbi.

ȘTIRI.

— 20 Martie v.

Domnii abonați ai foaiel noastre, cari nu și-au reînnoit încă abonamentul pe pătrarul al II-lea, sunt rugați a-l reînnoi cât mai curând ca să nu li-se întrerupă regulata espedare a ziarului.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Regele Petru al Serbiei la Reni. La întoarcerea sa din Rusia, regele Petru a trecut alaltăeri după amiază prin gara Reni situată la granița ruso-românească. La oprirea trenului se coboară pe peron contele Kaukrin, guvernatorul Basarabiei, care înscește pe regele Petru în călătoria sa. D sa, în numele regelui invită în vagonul regal pe trimisul regelui Carol, pe al guvernului român și pe episcopul Kiewului, Serafim. La sosirea în vagon, regele sărută mâna episcopului, acesta sărută pe rege pe frunte și-l binecuvîntează. D-l contra-amiral Eustațiu salută pe regele Petru, în numele regelui Carol al României. D-l prefect Gussi îl salută în numele guvernului român. Regele Petru vădit impresionat de deosebita atenție a regelui Carol și a guvernului român, ține o scurtă cuvântare în limba franceză, arătând mulțumirea pentru deosebita atenție ce i-o arată regele Carol și guvernul român și roagă pe d-l contra-amiral Eustațiu să transmită, în numele său, regali

a celuilalt suflet. Sirena nu strânge de gât pe mama denaturată spre a o ucide, ci spre a ucide cu puterea brațelor și a strigătului său gândul criminal. De aceea rămâne pierdută, când vede că mama e moartă.

Drama e inspirată dintr-un înalt simț moral — și singura greșală însemnată, pe care o face autorul aici ca și în >Mărul<, dând contraste prea isbitoare, cari dela un moment dat încetează de a mai fi artistice.

Altfel, mai făcând abstracție de lipsa de creștere treptată în unele scene, drama e străbătută dela început până la sfârșit de putere de viață și de căldură. Toate aceste isvorăsc dintr-un ideal intrupat în personajul lui Paul Flavian, scriitorul adevărat, care prețuiește viața de muncă, de cinste, de iubire adevărată pentru oameni, în personajul bătrânului tată isgonit din casa copiilor săi de femeia denaturată și trăind din muncă grea de gazetar, plătit cu bucata, dar muncă de om cinstit și mândru.

E de o mișcătoare înduioșare scena dintre Flavian și mica școlăriță, care pune poietului flori în piept, se joacă prin casa lui, foarte încăpătoare pentru joc; dar atât numai, că scriitorul Flavian n-are cu cine să se joace și copila îl compătimentește. E tot atât de mișcătoare scena, care se

distinge printr-o fineță rară, atunci când Flavian e nevoit să spue, că nu se mai poate întoarce la Sirena, pe care a iubit-o odinioară, decât ca prietin. Nu vrea să-și smulgă din inimă imaginea curată și sfântă a Sirenei de odinioară, dând mâna dreaptă Sirenei de astăzi.

Drama e bogată în momente de aceea, ori de câte ori apare pe scenă Flavian (rol ținut de d-l Bărsan, cel mai potrivit pentru acest rol), bătrânul (d-l Soareanu, artistul în adevăr mare) și mica școlăriță.

Drama are și un colorit vesel datorit elementului bohem, pentru a cărui redare d-l Bărsan poate fi felicitat și pentru a cărui reprezentare d-l Bărsan poate să felicite pe cei trei colegi ai săi, între cari nu poate rămânea neamintit numele d-lui Belcot.

Rolul, destul de greu, al mamei a fost ținut de d-na Ciucurescu, iar acela și mai greu al Sirenei de d-na Bărsan — cu tot succesul.

Prin jocul său autorul piesei a dovedit, în rolul lui Flavian, că-l >prind< în deosebi rolurile >sincre<, cea ce s-a mai constatat într-un rol al său din >Văduva<.

București, 18 Martie v. 1910.

R. Cioflec.

Carol cele mai cordiale salutări și mulțumiri. În urmă regele Petru se coboară din tren și însoțit de autoritățile rusești și de cei prezenți trece la ambarcader și se urcă pe vaporul »Russ« pentru a continua drumul prin apele românești. Pe vapor armeană din nou o recepție, în care trimisul regelui Carol și al guvernului român sunt onorați cu deosebită atenție din partea regelui. D-l contra-amiral Eustațiu și prefectul s-au despărțit apoi de regele Sârbiei, urându-i călătorie bună în apele române. În urmă, trimișii români se retrag pe canoniera »Grivița«. La orele 6 seara vaporul »Russ« dă semnalul de plecare. Vedeta română »Căpitan Valter Mărdicineanu« pleacă ca avangardă, în urmă la distanță de 30 metri vine vaporul »Russ«, care avea pe catarg pavilionul regal sârb urmează apoi vaporul »Carolus Primus« și canoniera »Grivița«. La orele 8, vasele au ajuns în portul Galați. La trecerea vasului »Russ« prin fața portului vapoarele l-au salutată prin fluieratul sirenelor.

Eri seara vaporul »Rus« a sosit în portul dela Turnu-Măgurele, unde regele a fost salutat de prefectul Iarca și de vasele ce au fost trimise în acest port.

Pentru orfanii nenorociți din Okörítő Maj. Sa Monarchul a dăruit suma de 30.000 cor. Din condolențele sosite din străinătate mai sunt de relevat condolențele călătorilor ale prințului Luipold de Bavaria și ale guvernului Saxoniei.

În contra scumpirei laptelui. Magistratul orașului Brașov s-a adresat ministerului de agricultură cu rugarea, să emită la Brașov doi experți, cari să examineze cauzele scumpirei laptelui în acest ținut.

Conferență publică. Duminecă va vorbi d-l Ioan Ludu, preot în Preșmer, despre *„Viața Sudoveană*. Conferența se va ține tot în sala festivă a gimnaziului la 6 ore seara. Prețul de intrare: 20 bani de persoană.

Cometa Halley se vede. O telegramă trimisă secției astronomice a universității din Viena anunță, că medicul Dr. Schönfeld din localitatea bosniacă Zepča a văzut alaltăieri dimineață pe la orele 6 cometa Halley cu ochiul liber. De aici se deduce, că pe timp frumos se poate vedea în întreaga monarchie cometa și a nume în partea de răsărit a boltei cerești în apropierea soarelui. Rugăm pe trimișii noștri să ne comunice eventuale observări, ce le-ar fi făcut în jurul cometei Halley.

S-a săturat de viață. Din Chemnitz vine știrea despre o dramă îngrozitoare. Un lucrător de aici a ucis erii pe cei doi copii ai săi tăindu-le capetele și în urmă pe fiica sa, în lipsa patroanei. La întoarcerea acesteia acasă a ucis-o și pe dânsa. În urmă asasinul s-a spânzurat, însă a fost readus la viață. Dânsul scrisese pe o rasă, că s-a săturat de viață.

Vântul Bora a băntuit alaltăieri în ținutul Triestului cu o violență extraordinară. Temperatura a scăzut, a căzut zăpadă, numeroase vase de curând ancorate au fost smulse din ancoră. Câteva persoane au fost trântite la pământ și rănite. Trenul local a fost răsturnat de un vârtej la Muggia și avariat într-un șanț. Din 180 de călători au fost uciși trei, trei răniți mai greu iar 12 mai ușor.

Înghet. În zilele aceste în unele părți după ninsoare a urmat înghet. Din Arad se anunță, că în podgorii înghetul a făcut mari stricăciuni în pometuri.

Din »Colecțiunea de predici« a profesorilor Dr. T. Tarnavski și Dr. E. Voiuachi a apărut tomul II. Acest tom cuprinde 62 predici (323 pag.) începând cu Dumineca II-a după Rusali și sfârșind cu Dumineca XVI după Rusali (pentru fierea Duminecă câte 4—5 predici). Să avizeze ză deci toți cei interesați, că tomul II va trimite numai aceluia, cari vor fi achitat prețul lui anticipativ. Totodată se aduce la cunoștință, că din tomul I numai puține exemplare s-au mai aflat. Prețul tomului întreg (3 tomuri) e de 18 cor., plus câte 30 fil. de fiecare tom pentru porto pentru România 21 lei, plus câte 90 bani pentru porto de fiecare tom). Opul se poate procura numai la d-l Dr. Dimitrie Goloca, profesor de teologie în Caransebeș.

Apollo-Bioscop. Duminecă în 3 și Luni în 4 Aprilie n. se dau câte 4 reprezentațiuni pe zi: Piefke joacă biliard (humor). Istoria din Korsika (dramă). Viața pe insulele Sumatrei (vedere). Păcatul jucătorului (dramă). Bine pentru rău (dramă). Din butoi în butoi (humor). Rame fantas-

tice (colorat). Cucoana târguește (humor). Voiaj de nuntă la Niagara (vedere).

Afară din program: Inmormântarea d-rului Lueger primul primar al orașului Viena (mare tablou). În fața Majestății Sale și a tuturor prinților și notabilităților. Numai astăzi și mâne de văzut.

Marti și Miercuri program nou.

În cancelaria subsemnatului află ocupațiune cu prima Aprilie a. c. un candidat advocațional român pe lângă condițiuni favorabile. Dr. Dionisie Roman, avocat în Mediaș.

Aviz! Un pian bine conservat și alte mobile din cauza strămutării sunt de vânzare. A se adresa la administrație.

O specialitate austriacă. Pentru cei ce sufer de stomac se recomandă folosirea prafurilor veritabilei Seidlitz ale lui Moll, ca o doftorie de casă probată ce întărește stomacul și promovează mstuirea. O cutie 2 cor. Se trimite zilnic cu rambursă postală de farmacistul A. Moll, liferantul curții c. și r. Wien I. Tuchlauben 9. În depozitele din provincie să se ceară expres preparatul Moll, cu marca de scut și subscriere. — (5)

De acum 41 ani.

Reminiscente dela conferința națională.

În 7 Martie st. n. s'au împlinit 41 ani de când »mult stimata noastră inteligență română din Transilvania s'a invitat, prin apelul lui Elia Măcelariu — la o conferință frățească în opidul Mercurea«.

Deoarece în 5 Aprilie st. n. a. c. e convocată, după timp de 5 ani la Sibiu, iarăși o conferință electorală, cred, că e bine a ne opri puțin asupra acelei conferențe, care a rămas memorabilă prin faptul, că în ea Români »în semn de protest și de apel către opiniunea publică și dreptatea lui Dumnezeu«, să determinară, până la alte împrejurări, pentru politica de pasivitate, adică a nu alege deputați la dieta din Pesta.

Scopul acestei conferențe era:

1) Statorirea unui mod de procedere solidară în privința alegerilor viitoare și a dietei din Pesta, cum și preste tot în privința intereselor noastre naționale și patriotice.

2) Constituirea partidei naționale române din Transilvania după exemplul altor partide și cluburi constituționale de mult organizate în țară.

În această conferință, precum arată protocolul stenografic, afară de reprezentanții alegătorilor partidului național erau de față și reprezentanții junimeii române din patrie și din Pesta.

Adunarea a deschis-o răposatul E. Măcelariu prin următoarea cuvântare:

»Nu pot ști, domnilor, ce vor fi gândit mulți dintre D-voastră la cetirea apelului meu din 10 22 Febr., prin care mi-am luat libertate a conchema inteligența română din Transilvania la conferința de astăzi și la acest loc. În cât este pentru mine, și va pot asigura, că nu puțină resemnațiune m'a costat a face pasul acela; dar adaug și aceea, că nu pentru că doară nu ași fi simțit, și încă adânc — imperativa necesitate a unei atari întruniri, a unei astfel de coferențe a inteligenței noastre, ci unic și singur din aceea cauză, pentru că mi-am cunoscut puținătatea persoanei și am fost convins, că acea chemare onorifică de a lua inițiativa, față cu atâți bărbați meritați ai națiunii noastre, eu mai puțin am fost îndreptățit a mi-o atribui; de unde fraților, a urmat și aceea, că apelul s'a publicat așa zicând, numai în oara a 12-a.

Acuma însă, când sunt ferice a saluta atâți bărbați distinși, un număr atât de considerabil al inteligenței noastre, — Vă mărturisesc, că simt o plăcută satisfacțiune, a fi făcut ce am făcut.

De altmintearea nu m'am indoit nici pe un minut, că inteligența română însetată de fapte, tocmai ca și poporul român de dreptate și libertate — nu va privi ia neînsemnătatea persoanei convocătorului, ci la țânta cea sfântă și sacral scop al conferinței, conchamate de mine.

Și oare cum aș fi și putut presupune

așa ceva? Când istoria Românilor, acea oglindă fidelă a întâmplămintelor ne arată din pas în pas, că nu adversitățile timpurilor, nu furia popoarelor barbare, nu vindicta sorții, și cu atât mai puțin mânia provedinței, ci a »pismei răulate și oarba nemire« a fost cauza decăderii strămoșilor noștri, a poporului român.

... Dară nu voiu să ating tristele esperiinte ale Românilor din secolii trecuți; avem noi de acestea destule din timpul nostru; avem destule de acelea, pe cari le-am văzut petrecându-se înaintea ochilor noștri, și, cari au trebuit să ne convingă, că o mai departe procedere nesolidară, cum ne-a fost cea din toamna anului 1865, o mai departe procedere pe calea apucată acușă de patru ani, ne duce nesmintit la o totală ruinare a celor mai vitale interese, la o totală nimicire a onoarei, ba chiar și a existenței noastre naționale.

Deci stim. Domni și amăți frați! Ce poate fi mai natural față cu atâtea esperiinte triste, decât a ne uni în cugete, a ne uni în fapte? Față cu starea cea deplorabilă în care ne aflăm, așa cred, domnilor, că ne e cea mai sacră datorință a tuturor, să ne unim acțiunea națională, și să ne străduim din toate puterile, a ne salva cel puțin, cel mai scump odor pe lume, — onoarea națională. Să ne salvăm zic cel puțin onoarea, pentru că o moarte cu onoare e mai salutară, mai onorifică, decât o viață în sclăvie, o viață rușinatoare.

Iată St. D-ni și amăți frați! de cari considerante, de cari convingeri am fost condus în 10 (22) Febr., când la convocarea mai multor prea stim. bărbați ai noștri, mi-am luat libertate a vă conchema la o conferință frățească pe ziua de astăzi, — apoi că aceste convingeri nu au fost, și nu sunt numai ale mele, ci ale întregii națiuni, că necesitatea conferinței noastre de astăzi a fost simțită de întreg poporul român, e cea mai vie dovadă prezența prea stim. D-voastră, cari pe lângă toate greutățile timpului, ale pungei și sănătății, — imi dați plăcuta ocaziune a vă putea saluta cu un sincer: »bine ați venit!

— Primiți — Vă rog — această salutare frățească, primiți expresiunea recunoștinței, a stimei și iubirei mele; condus de aceste simțăminte, și cu acea fierbinte dorință, ca rezultatul desbaterilor noastre să ne îndreptățească pe toți a putea exclama: Conferința inteligenței din Miercurea, s-a convins despre nedisputaverul adevăr: Că Românul numai în patria lui, și numai ca Român poate fi ferice. — Rezultatul conferinței de astăzi, de ce ceriul, să fie acel adevăr istoric, că puterea națională numai unită, numai solidară, va mântui onoarea națiunii, și va învinge pe inimizia libertății sale.

Prin aceasta declar conferința națională a Românilor din Transilvania de deschisă.

După mai multe cuvântări scurte de înțeles formal, primul vorbitor serios, care vorbește la obiect este *Visarion Roman*, carele după ce constată, că conferința prezentă este chemată a statorii o bază de operațiune a activității noastre politice și a ne organiza partida națională, reimprespătează adunării programul național-politic, statorit din a. 1848 prin marea adunare națională de pe câmpul libertății din Blaj, care este cunoscut. El începe așa:

I. »Nu vom încerca să asuprim pe nimenea, dar nici nu vom suferi să ne asuprească nimeni«, etc.

Programul național politic, statorit în 1848 este valabil și azi — zice vorbitorul.

Ce e de făcut deci pentru realizarea acestui program? Și iată ce răspunde *Visarion Roman*:

»Considerând modul, în care s-au delăturat legile dietei transilvane de la 1863—4, modul în care fu conchemată dieta feudală dela Cluj din 1865 și dieta din Pesta la anul 1866—8, modul, în care dieta Ungariei a tractat cestiunea uniunii Transilvaniei cu Ungaria, considerând mai departe legile aduse în această dietă și împrejurarea, că prin toate cele amintite să

ținește la ștergerea totală a autonomiei Transilvaniei și a celor mai scumpe drepturi ale noastre — considerând, că actele dietei Pestane din urmă au dovedit până la evidență, că libertățile, ce vreau să ne dea Maghiarii sunt preț pentru naționalitate, — cred, că nu ne mai rămâne alta, decât să adoptăm pe-un timp politica pasivității absolute a Românilor din Transilvania față cu dieta Ungariei și că aceștia la alegerile viitoare de deputați pentru acea dietă să nu ia parte întru nimica.

Tot pentru pasivitate au vorbit și alții.

(Va urma).

Dela vice-primarul Vienei, Dr. Neumayer am primit astăzi o scrisoare călduroasă, în care mulțumește redacției »Gazetei« pentru telegrama de condolență adresată consiliului comunal al Vienei din prilejul morții primarului Dr. Lueger.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 2 Aprilie. Foile opoziționale maghiare atacă cu mare furie guvernul pentru sistarea proceselor politice de »agitație.« »Magyarország« scrie între altele că sistarea proceselor este urmarea pactului încheiat (?) cu naționalitățile, cu ajutorul cărora guvernul vrea să nimească și să zădărnicească politica de maghiarizare.

Budapesta, 2 Aprilie. Fostul ministru Kristoffy desminte știrea că își va pune candidatura de deputat în Arad. În schimb însă va lua parte la adunarea, ce se va ține în curând la Arad în favorul votului universal.

Budapesta, 2 Aprilie. Curia a întârit eri sentința, prin care părintele Dumitru Bogoevici din Bănia a fost osândit la 6 zile închisoare de stat pentru »agitație«. — Cor.

Catania, 2 Aprilie. — Eruptiunea Etnei a crescut în timpul nopții. Curentul de lavă din cauza pantei terenului a atins o înălțime de 35 metri pe oră și se îndreptează spre regiunea Cisterna de lângă Borello.

Firenze, 2 Aprilie. Cancelarul german Bethmann-Holweg, a trimis o depeșă d-lui Luzzati, felicitându-l pentru că a luat președinția consiliului. D. Luzzati a răspuns amintind convorbirile avute cu cancelarul Bethmann, care a exprimat idei înalte, demne de un om de stat într-adevăr superior.

Londra, 2 Aprilie. »Agenția Reuter« afla că declarația făcută în camera comunelor de primul ministru d-l Asquit, că discuțiunea generală a acțiunilor privitoare la dreptul de veto al Lorziilor va fi terminată în ziua de 4 Aprile, e considerată în cercurile politice ca o mărturisire că guvernul liberal e hotărât să grăbească soluția crizei și să voteze bugetul cu sprijinul naționaliștilor irlandezi; apoi parlamentul va fi dizolvat în luna Mai.

Varietăți.

O invenție românească. D-l Spiliopol, funcționar la Banca națională și un distins om de știință, a făcut una din cele mai mari invențiuni, reușind printr'un procedeu chimic să transforme căldura în electricitate. Procedeu d-lui Spiliopol a fost brevetat în Germania și este știut, că acolo brevetele nu se acordă decât după multe și minuțioase cercetări. Invențiunea aceasta a fost cercetată patru ani, făcându-se trei expertize experimentale. În urmă i s-a acordat d-lui Spiliopol un brevet cu Nr. 205,080 și Monitorul oficial al imperiului german, a publicat acest brevet sub numele de »Element galvanic sub influența căldurii«.

În România d-l Spiliopol a făcut experiențe, în care a arătat în ce constă invențiunea și a reușit să convingă și pe cel mai sceptic. Transformatorul căldurii în electricitate, pe cale chimică, e un lucru îndeplinit de d-l Spiliopol. D-sa va face zilele acestea noi experiențe la cari vor azista câți mai mulți invitați.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Râm.

Redactor respons: Ioan Spuderca.

